

Szilágyi Lenke

Földbéli tájak

b24 Galéria, Debrecen
2016. április 28 – június 4.

SZILÁGYI LENKE szülővárosában, Debrecenben rendezett tárlatára három, meglehetősen különböző témájú és dinamikájú egységet fésült össze. A tájképek, a standfotók és a romániai falvak lakóiról készült lírai dokumentarista felvételek mintha csak egy messzire szakadt, de most hazatérő családtag személyes hangú beszámolója lennének: fellelkesülve beszél szenvedélyéről, a hegymászásról, szívesen végzett munkájáról, a filmfotózásról, valamint az utazásai során látott tájakról és az emberekről, akik lakják őket. Az utóbbi évek vázlatos naplóját adja a tárlat.

A Kilimandzsáró, a svéd Kebnekaise-csúcs és az Alpok szlovén csúcsai váltakoznak a fotókon. Szilágyi kiegyensúlyozott, harmonikusan komponált tájképei nem tudják nem hordozni a *fenséges* esztétikai minőségét. Hol a vízszintes horizont a kép közepén, hol a gondosan tagolt sávokban mozgó ellentétek (természeti táj szarvasa versus az ipari táj gépei), hol a behatoló embercsoport mint középpont körül gravitáló táj: a klasszikus kompozíció szigora fegyelmettségre inti a nézői tekintetet. A képek akkor is statikusak, ha bizonyos elemek látszólag mozgásban vannak: a széltől rezgő levelek, a hegyen kapaszkodó emberek csak staffázsfigurák, s még csak nem is kompozíció színesítésére szolgálnak, sokkal inkább arányjelzők, amelyek rámutatnak a táj monumentalitására, örökkévalóságára. Olykor a kép fő témájává emel egy ilyen mellékes részletet a fotós: a *Kebnekaise* hídjá (2009) mintha egyenesen a Mona Lisa földöntúli tájat idéző háttéréből lenne kinagyítva. Ahol híd van, ott folyó is van, s ahogy Daniel Arasse híres interpretációja szerint Leonardo da Vincinél, úgy a néző Szilágyinál is a múlt idő héralkeitoszi szimbólumát látja a két partot összekötő traverzekben, az ember pillanatnyi, jelentéktelen erőfeszítését, hogy ha otthonossá nem is, legalább bejárhatóvá tegye a hatalma alá nem hajtható hegyet. Mégis kockázatos művészi választásnak tűnik Szilágyi tájfotóinak kikezdetlensége, ez a kérlelhetetlen, statikus szofisztikáltság: könnyen lehúzza a képeket a gondolati nehézkedés. Olykor mintha kifejezetten e himnikus hang ellen próbálna játszani Szilágyi, hol a címadással – az *Egyszarvú ipari tájban* (2015) egyszerre humoros,

SZILÁGYI LENKE
Kilimandzsáró, Tanzánia, 2006, fotó

egyszerre misztikus élű címe menti meg a képet a prédikálástól –, hol a kompozíció oldásával – a grönlandi *Kangerlussuak*-ban készült kép (2009) szereplői árnyakká válnak a szembefényben.

S hogy a tájképek kompozíciós elvét gyakorlatilag bármely témára képes alkalmazni a fotós, az a szomszédos teremben válik nyilvánvalóvá. A romániai lovas cigányokról készült sorozata (2008) témáját tekintve dokumentarista, de Szilágyi lenscséje előtt – teljesen abszurd módon – még a vadlovak is megzaboláztatnak, a visongó cigánygyerekek is dekoratív csoportokba rendeződnek. E sorozat sokkal többet mond egy kiforrott művészegénység levetkőzhetetlen karakteréről, mint magáról a fotók témájáról. UHL GABRIELLA izgalmas felvezető szövegében William J. T. Mitchell idézi,¹ aki szerint minden tájkép a kolonializmus bizonyítéka, hiszen a festő tekintete birtokba veszi és átrendezi a tájat. Ugyan Szilágyi nem végez olyan radikális kísérleteket, mint az ember által megmunkált táj perspektivikus manipulálásával dolgozó Toshio Shibata,² vagy a fiatal magyar fotós, a konstruált, a fotón rögzített formájában sose létezett tájakat teremtő Szalay Krisztina,³ viszont talán még náluk is radikálisabban „kebelezi be” témáit gépe lenscséjén keresztül. Mozgás kimerévületlenül, rendtelenség felszámolatlanul, kilengések lemeteszletlenül nem maradhatnak Szilágyinál. Az író méltóságjeljes, a hegy az égig ér, a purd leül a sarokba és szurtos tenyerét térdére teszi. Szokatlan, ha egy művész radikális gesztusa a klasszicizálás, így aztán a néző könnyen elmulaszthatja ennek a művészi alkotással szükségszerűen együtt járó manipulációnak a rögzítését.

Érdekes, hogy a kiállításon látható, cím nélküli női portrék nem a fotóstól ismert „udvarias”, a modell provokációjától tartózkodó, olykor kifejezetten alájuk kérdező, esztétizáló és idealizáló fekete-fehér művészportréinak sorába illenek: a fotós itt dramaturggá lesz, nem rögzít, instruál. Az íróportrékra jellemző eszköztelenséget itt teljes fegyverarszénálra cseréli Szilágyi: a képek drámai hangvételét a „műtermi alkonyat-vörös” fény adja – ez sem új lelemény, már a magyar historikus festészet is operál ezzel a színpadias árnyalattal, Székely Bertalan romantikus történelmi tablói például ettől elteveszthetetlenek. Az enteriőr a szabadban oximoronját nem csak a fényelés, hanem a romos udvar és a csendéletté rendezett kenyér és a bor kontrasztja is alátámasztja. A modell kicsavart póza, az egyenesen a nézőre szegezett tekintet, a szakadt harisnya a Szilágyi-féle fekete-fehér portrék halk, ártatlanabb(nak tűnő) manipulációját tolja el a falig. A portré alanya ebben az attribútum-viharban hétköznapi embernek túlkomponált, prostituálnak túl költői, de színész sem lehet, mert a kivülállása túl nyilvánvalóan leplezi le a környezet díszletszerűségét.

Számomra sokkal meggyőzőbbek a marosvásárhelyi bakterház környékén készült fotók, amelyek a *Bibliothèque Pascal* (2010) című Hajdu Szabolcs-film forgatásán készültek. A hosszú expozíciós idővel készült felvételeken végigrohánó vonatok fénynyalábjai keverednek el a motorok lámpáiból, reflektorokból, a házra aggatott piros karácsonyfaizzókból érkező meleg fényekkel, felidézve a minden város szélén ott rohadó bakterházak és linópadlós, műanyagtálcás restik akolmelegét. Üdítőek az összekuszálódott kompozíciók: hol megdőlt kissé a kép az egyik oldalra gyűlt motorosoktól, hol az áthaladó gyors hasítja egy sínen

1 Uhl Gabriella: *Szilágyi Lenke: Földbéli tájak. Ajánló, képzőművészet*, <http://tizsatajonline.hu/?p=96009> (Utolsó hozzáférés: 2016. július 3.)
2 <http://www.laurencemillergallery.com/artists/toshio-shibata>
3 <http://krisztinaszalay.com/>

innen s egy sínen túli univerzummá a marosvásárhelyi éjszakát, egyik végen a bakterház nyüzsgő, meleg fényben úszó népével, a másikon egy háttal telefonáló férfi hidegebbre fényelt mikrovilágával. Persze még mindig nem olyan végletes keresetlenséggel, komponálatlan figyelemmel állunk szemben, mint mondjuk a Szilágyi komplementerének tekinthető Wolfgang Tillmans a hétköznapi jelentéktelen tárgyait, törmelékeit dokumentáló pillanatképein,⁴ de határozottan felrizza a kiállítást ez a szakasz.

A válogatás jól eltalált ritmusváltásai a rég látott vendég beszámolójának természetes hullámzását idézik: hol elejt egy témát a fotós, hol újra felkapja azt, mintha csak egy-egy kérdésre válaszolna, vagy épp hirtelen eszébe jutna valami, elhalkul, elgondolkodik, semmit nem akar kihagyni. És mire kilép a galéria ajtaján a látogató, már várja is a viszontlátást, reméljük, ismét lesz rá hely és alkalom pár év múlva.

4 <http://tillmans.co.uk/>

SZILÁGYI LENKE
Kangerlussuaq, Grönland, 2009, fotó

SZILÁGYI LENKE
Vasúti átjáró, 2008, fotó

SZILÁGYI LENKE
Cím nélkül, 2007, fotó

Szerepek

Ember Sárival* beszélget Gadó Flóra

☘ **Gadó Flóra:** *Hogyan döntöttél a fotó mellett?*

☘ **Ember Sári:** Klasszikus értelemben vett képzőművésznek valószínűleg nem mertem volna jelentkezni 18 évesen. Nem tudtam, hogyha elkezdek fotót tanulni, az oda vezet később, hogy fotósként mint képzőművész tekinthetek majd magamra. Nálunk a családban mindenkinek volt egy „konkrét technikája”, eszköze, amit tudott használni. A fotó is egy ilyen konkrét technika: megtanulható, biztonságot ad. Amúgy a fotó és az építészet között vacilláltam, és nagyon örülök, hogy végül az előbbi mellett döntöttem, miközben az is fontos, hogy most más anyagokat, technikákat is kipróbálok.

☘ **GF:** *A fotó mellett más médiumokat is használsz: a fotót, a kollázst, az akvarellt és az agyag objektet egyenrangúnak tekinted.*

☘ **ES:** Így igaz. Azért is kezdtem el más médiumokkal kísérletezni, mert a fotónak van egy nagy korlátja: ha nincs meg a rögzíteni vágyott dolog a valóságban vagy nem tudod „beállítani”, akkor az a kép nem lesz meg. Persze a varázsát is ez adja, de felszabadító érzés más ritmusban kísérletezni. Amikor elkattintod a fényképezőgépet, akkor az a kép már (meg)van, a negatívot pedig nem dobom ki, egyszóval nagyon sok rossz képet is őrzök. De rossz kollázst, azt nem, mivel ha nem tetszik, akkor ráragasztok valamit, átalakítom, vagy hagyom egy ideig és később átfőmálom. Legtöbbjük fotók előtanulmányaiként készül, a folyamat részét képezik, de később nem lesz mindegyikből fotó, mert kiderül, hogy jobbakkollázsként. De mégis, a kollázsok számomra egyfajta „papír-fotók”.

☘ **GF:** *Braziliában születted. Miért mentél oda vissza a tanulmányaid után 2013 és 2015 között? Mi volt számodra a legfontosabb az ott eltöltött idő alatt?*

☘ **ES:** Azért mentem ki, mert szerettem volna megtanulni portugálul, illetve megismerni azt a helyet, ahol születtem, és ugyanakkor szerettem volna hosszabb időt eltölteni egy kinti emigráns magyarokból álló közösséggel is. Erre jó apropó volt egy 3 hónapos São Paulo-i képzőművészeti rezidencia program (Casa Tomada),¹ amire sikeresen pályáztam. Nem azért mentem oda, mint mostanában egyre több külföldi, hogy „meghódítsam” az országot, karriert építsek és eladjak, hanem azért, hogy megismerjem a szülőföldemet. Emiatt aztán könnyen befogadtak: a brazilok számára, aki ott született, az brazil. Aztán tényleg megtanultam portugálul, és sok időt töltöttem a magyar csapattal is. Összességében nekem Brazília maga volt a szabadság, már a közegváltás is nagyon felszabadító volt. Persze ehhez nem kellett volna odáig utaznom, ez akár itthon is megtörténhetett volna, de kint éreztem rá arra, hogy mennyire fontos egy új közeg és milyen ereje lehet egy ilyen lüktető szcénának. A brazil képzőművészeti életben mindenki mindenkit ismer és sok időt is töltenek együtt. Különösen fontos élmény volt számomra, hogy az általam megismert nagy brazil művészekkel is ebben a személyes légkörben találkozhattam.² Ez a közeg egyben nagyon nyitott is: a művészek bátran mutatnak be folyamatban lévő munkákat, kísérleteket, hirtelen ötleteket is. Ha egy festő egyszer csak egy installációval áll elő, nem mondják ki rá automatikusan, hogy ő akkor innentől kezdve „installáció-művész”, hanem megmarad számára a műfajok közötti laza átjárás lehetősége.

☘ **GF:** *Hogy láttál neki a munkának és min kezdted el először Braziliában dolgozni?*

☘ **ES:** Az első nagy felütés az volt, hogy a rezidenciaprogram után lehetőséget kaptam arra, hogy legyen saját műtermem egy akkor induló programban, a Tofiq House-ban.³ Lett egy hely, amely csak arra volt, hogy dolgozzak. Ez egyszerűen hangzik, de tényleg nagyon fontos volt. Itt kezdem el a fotókhoz kollázs-terveket

1 <http://www.casatomada.com.br/>

2 Pl.: Paulo Monteiro, Paulo Pasta, Jac Leirner, Tunga.

3 <http://myartguides.com/art-spaces/non-profit/tofiq-house/>

* Ember Sári 1985-ben született São Paulo-ban, jelenleg Budapesten él és dolgozik. 2009-ben diplomázott a MOME Fotó szakán. 2016-ban Derkovits Gyula ösztöndíjban részesült., <http://embersari.hu/>